UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Condictione ex lege.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

vbi querit Bald. an periur' ex eadem inſtātia poſſit puniri, ꝛ circa alia: vbi videtur ſequi ſententiam Spe. hic. quia ad aliud ſit in. l. iij. in q. ſed nūquid iſta preſumptio. ſ. de fid. inſtru. ꝛ Bal. in. l. ictus fuſtiū. poſt gl. ff. de his qui not. infa. Itē quādo ex eodem ꝓceſſu poteſt puniri crimen obiectum in modum exceptionis. vide in. c. cū dilectus. de or. cog. per gl. ꝛ doc. ꝛ per Bal. in. l. Luci'. ff. de his qui not. infa. ꝛ p Bald. ſ. de ꝓbat. l. Jubemus. poſt medium. in verſi. quinto propter. Joan. fran. muſ.

nentur inſolidum: ſed quātū ad liberationem diſtinguitur: aut in mera pena: ꝛ vno per ſolutionem liberato, nō liberatur alter. ex quo apparet ꝙ ex delictis nō fiūt duo rei ꝓpꝛij ſecundum naturā reoꝝ: qꝛ vnus ſoluēdo liberat reliquum. hoc ponit Bar. ff. de duo. re. l. cū duo. in. iiij. q. Aut loquimur ꝗ ad rei reſtitutionē: ꝛ tunc vno reſtituente liberaꝛ alius: qꝛ rei reſtitutio non recipit pluralitatē. ar. ff. de le. ij. l. Lucius. §. impuberem. ꝛ hoc eſt verū, quādo eſt facta reſtitutio: nā ſecus ſi eſt facta per reſtitutionem eſtimationis: nā tūc nō liberatur prioꝛ, licet alius eſtimationē reddiderit: vt. ff. de pe. he. l. etiā. §. pe. ¶ Quero, quid ſi plures tenentur ſub nomine collectiuo: vtrū vna ſolutio liberat omnes: Rň. dic vt plene le. ꝛ no. ff. de iuriſ. om. iudi. l. ſi familia. facit. l. ſi multi.
2 ff. de publica. ¶ †Quero pone dictat ſtatutū, quod quicunqꝫ nō ceperit malefactoꝛē, puniaꝛ in. c. modo plures fuerunt, qui nō ceperūt malefactoꝛē: nunquid vnius ſolutio liberat aliū: dic ꝙ ſic: qꝛ cū tenentur ex facto alieno. i. quod ſumpſit oꝛiginem in perſona alterius mitius agitur cū eis. vnde non dicūtur pꝛopꝛie ex maleficio teneri, ſed ex quaſi maleficio, vnde vni' ſolutio liberat alium, etiā in mera pena. ff. de his q deie. vel eff. l. perceptiōe. ꝛ no. in. l. adeo. ff. de iuriſ. om. iu. hoc tenet Dyn. ꝛ poſt Dyn. Bart. in. l. ex maleficijs. §. is quoqꝫ. ff. de act. ꝛ ob. quapꝛopter concludo, ꝙ ſi duo college ſyndici inciderent in penam ſimul: quia non denuntiauerunt maleficium, quod ſolutio vnius liberat alium, quod tene menti.

¶ Lex ſecunda.

Ante oblationē.

¶ Fur eſt in moꝛa: ꝗ non purgaꝛ, niſi res reſtituatur. h. d. ¶ Quid ſi obtulit rem deterioꝛatā: dic quod ei non pꝛodeſt, niſi ſcienter ꝛ ſpōte receperit: vt no. ff. de dolo. l. ꝛ eleganter. §. non ſolum. ꝛ ibi vide.

¶ De condictione ex leg. ꝛc. Rubꝛica.

1 ☞ Jus ex qua diſpoſitione legis, ꝛ ex qua virtute oꝛiatur:
2 Uirtus legis eſt quadruplex. nu. 2. 3. 4. 5.
6 Actio que oꝛiaꝛ ex contractu emphyteutico:
7 Quid in contractu feudali:

¶ Jntendo hic tractare quedam, que dominus Bart. ſubtiliſſime ꝛ pꝛofunde tractat in. l. j. ff. eod. nec extenſe referam, ſed abbꝛeuiādo pꝛo faciliori intellectu aliqua ex me dicam.
1 ¶ †Quero ergo pꝛimo ex qua diſpoſitione legis, ꝛ ex qua virtute legis oꝛiatur ius: dicit Bart. quod quadruplex eſt legis virtus: vt. ff. de legi. l. legis virtus. pꝛima eſt imperatiui modi. ꝛ tunc aut mandatum reducitur ad ſimplex conſilium: quia reſpicit fauoꝛem ſolius mandatarij: ꝛ tunc ius non oꝛitur. habemus ſimile: quia quādo tractaꝛ de fauoꝛe alicuius, ille poteſt fauoꝛem ſpernere. ff. de condi. ꝛ demon. l. Titio centum. in pꝛin. Aut non reducitur ad ſimplex cōſilium, ſed ſtat in vi iubēdi: ꝛ tūc ponitur obligatiue. merito ergo tūc oꝛitur ius. De hoc ſunt multa exēpla qñ aliqua pꝛeſtatio per legem iubetur fieri alicui: nā nō eſt dubiū qd̄ illi ius queritur, vt ſi pater iuberetur alimētare filium, vel emancipare filium, vel dominus manumittere ſeruum, ꝛ ſimilia. ꝛ ideo decretalis dicit debere multū attēdi, vtrū verba ſint conſilij, an mandati: vt in. c. exiui de paradiſo. ꝛ in. c. exijt qui ſeminat. ꝗ decretales loquūtur in regula fratrū minoꝛum in diſpo-
2 ſitione regule. ¶ †Modo ſequitur de ſecūda virtute legis. ſ. ꝑmiſſiua, ꝛ dic ꝙ interdū permittitur actio, ꝛ tūc oꝛiꝛ actio. hoc patet vbicunqꝫ lex dixit iudicium. i. actionē dabo. Idē ſi dicit ratum nō habebo, intendens actionem dare: vt. ff. ꝙ me. cau. l. j. ¶ Jnterdum permittiꝛ officium iudicis. et tunc oꝛitur effectus litis: vt. ff. de min. l. quod ſi minoꝛ. §. ſi. Interdū permittitur exceptio: ꝛ tunc oꝛiꝛ exceptio: vt. ff. ad macedo. l. j. ꝛ ad vell. l. j. quo caſu etiā officium iudicis poteſt imploꝛari, vt ſilentium imponaꝛ: qꝛ iſte modus agendi nō tranſcēdit equitatem ſubiacētis materie: vt. ff. de lib. le. l. Aurelius. §. centū. ꝛ in. l. iij. ſ. qui bo. ce. poſ. ¶ Jnterdum permittitur aliquid aliud, qd̄ nō eſt actio, nec officiū, nec exceptio ꝛ hic vertiꝛ dubitatio, vtrū iſtud qd̄ permittiꝛ dicatur ius, an dicaꝛ mera facultas, nam ſi ius eſt, poteſt pꝛeſcribi: ſi mera facultas, nō. nam dicit Bar. ꝙ aut iſta permiſſio eſt exercitium iuris iam queſiti. ꝛ tūc diciꝛ mera facultas, ꝛ nō ꝓpꝛie dicitur ius. exemplum. ſ. man. l. in re mandata. ſ. de act. ꝛ ob. l. ſicut. ſ. de rep. he. l. ſicut. ꝛ. ſ. de ſac. ſan. eccl. l. j. aut nō eſt exercitiū iuris iam queſiti, ſʒ tendit ad aliquid querendum de nouo, vt ius adeūdi, ius offerēdi. ꝛ iſtud pꝛopꝛie dicitur ius, qꝛ eſt pꝛeſcriptibile. i. contra eū poteſt pꝛeſcribi: vt. ſ. de iu. deli. l. licet. ꝛ. ſ. de pꝛeſc. xxx. an. l. cum notiſſimi. dicit enī ꝙ vſuſfru. cauſalis eſt potius quedā facultas, quam ſit ius, nā ius ei' qui eſt plene dominus appellatur ius pleni dominij. poſſe autē vti iſta eſt quedā facultas iuris iam queſiti ſecundum eum. Tu dic qd̄ omnis permiſſio que ſapit ius pꝛoducit ius. ſi autē permittitur aliquod factū ab omni iure abſtractum. i. remotum, illud pꝛopꝛie non dicitur ius. exemplū de verb. ob. l. quidam cum filium. ꝛ. ff. de cōdi. inſt. l. mulier. §. j. Quantū vero ad pꝛeſcr. diſtingue, aut eſt ius reducibile ad iudiciū contentioſum, ꝛ cadit nō pꝛeſcrip. Aut nō eſt reducibile ad iudiciū contentioſum: ꝛ nō cadit pꝛeſcri. quia non reſpicit aduerſarium pꝛeſcribentē: vt. l. viam pub. de via pub. ſi recte iudica-
3 tur. ¶ †Modo ſequitur de tertia virtute legis. ſ. vetatiua, vel inhibitoꝛia. de iſta nō eſt dubium: qꝛ vbi cadit inter extrema, quoꝝ vnū ſit obligatiuū alterius, tunc oꝛitur ius: vt. l. j. ij. ꝛ. iij. ff. de interdi. ca ſi. Sed vbi caderet inter extrema inhabilia, quoꝝ vnum non poſſet alteri ſubiacere: ꝛ tūc non oꝛitur ius. ar. l. ſi liber. ſ. de cōdic. ob cau.
4 ꝛ. ff. de iud. l. vix certis. ¶ †Sequitur de quarta virtute punitiua. et nō eſt dubiū ꝙ ex diſpoſitione penali oꝛiꝛ ius cōtra illū qui incidit in penā, ſicut patet in oībus titulis maleficioꝝ, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter loquamur. ¶ Modo queriꝛ, dictum eſt. ſ. ꝙ oritur ius ſed qd̄ ius eſt iſtud: Reſp. patet ex ꝓdictis: qꝛ eſt tale, quale lex vult eſſe, ꝛ diſponit eſſe. ſed per hoc nō conſtat quid in dubio. Super hoc dicit Bar. ꝙ aut verba diriguꝛ parti actoꝛis: ꝛ oꝛiꝛ actio. aut iudici: ꝛ oꝛitur officium, aut diriguntur reo. ſ. in fauoꝛem eius cui diriguntur, ꝛ oꝛitur exceptio. Exemplū quādo verba dirigūtur parti: vbicunqꝫ in edicto pꝛetoꝛis, vel in. l. vel in ſtatuto, ſunt hec verba. vel ſimilia. iudiciū. ſ. actionē dabo. ſ. parti. quādo verba dirigūtur iudici. habes exēplum in. d. l. qd̄ ſi minoꝛ. §. ſi. ¶ Sed hic aduerte. quod aut verba diriguntur iudici pꝛincipaliter, aut incidenter in locum exceptionis. pꝛimo caſu oꝛitur officium iudicis ſimile actioni: ſecūdo caſu oꝛitur officium iudicis ſimile exceptioni vt. ff. de pe. he. l. plane. ꝛ l. ſin. ¶ Itē aduerte, ꝙ qñ eſt talis actus, qui non pōt pertinere niſi ad officiū magiſtratus, ꝛ non ad officiū priuati: vt in integ. reſtitue re. ꝛ in bo. poſ. mittere, bono poſſ. decernere, decreta interponere: tūc eſt ſemper officiū iudicis: qꝛ in ſubiecta materia nō cadit actio, et ideo oīa edicta pꝛetoꝝ que loquunꝛ de mittendo in poſ. huiuſmodi officiū inducunt. Et ratio quare diriguntur verba ad iudicē, eſt: quia in iuriſdictione cōſiſtūt. h. d. tex. in. l. j. de iur. om. iu. ¶ De vno videndū eſt, quia dictum eſt quando eſt ius obligatiuum, ꝙ oritur actio: quando exceptiuū, ꝙ oꝛitur exce. quando vero alicuius decreti interpꝛetatiuū, ꝙ oꝛiꝛ officiū iudicis. ¶ †Quero quādo eſt obli-
5 gationis inductiuum, quo caſu oꝛitur actio, qualis ſit iſta: vtrum condictio ex. l. vel actio in factū, vel pꝛeſ. ver. vel que alia: Et vt ad notitiam veritatis perueniamus, opoꝛtet ꝙ cōſideremus ꝙ ſi obligatio contrahitur re. ibi non cadit condictio ex lege. hʒ enim actio natiuā materiā ſine legis ſuffragio. Idē eſt ſi actio oꝛitur conſenſu. ꝛ hic eſt aduertendū: aut eſt cōſenſus veſtitus, ꝛ habet locum ꝙ dixi: vt. ff. de pac. l. iuriſg. in pꝛin. Aut eſt cōſenſus nudus, ita ꝙ quāuis l. inducat obligationem mediate cōtractu: tamen inducit cōtra naturā cōtractus: tunc eſt ꝯdictio ex lege vt. ſ. de don. l. ſi qs argētum. Itē ſi verbis cōtrahiꝛ ob. ibi habet aliud pꝛincipiū quā legis ſuffragium, dato natiuo pꝛincipio ſecundū naturam contractus. ꝛ ideo. l. deſeruit cōtractui, nō actionē dando, ſed confirmādo illam que oꝛiꝛ naturaliter: qꝛ vbi habemus ius natiuum, non indigemus datiuo. ꝛ act. non ſunt inuēte fruſtra. Tertio modo oꝛiꝛ obl. literis. i. confeſſione chirographi veſtita tēpoꝛe, tūc diciꝛ ꝙ datur condictio contractus ex. l. inſt. de lit. ob. ꝛ. ſ. de non nu. pe. l. in contractibus. Bart. miraꝛ, qꝛ cū cōtractus literarum ſit contractus nominatus, ſaltem iuris fictione, cōtineat nominatas obli. qꝛ lex fingit numerationem eſſe: ergo debet dari actio nominata: vt ſic ſicut eſt nominata obl. literarū, ꝛ ita denominat ſibi actionem ſecundum nomen ſuum. vnde ſecundū eum non dicitur condictio ex. l. ſed condictio literaris. Sed tu dices quod iſta actio nō reperitur in arboꝛe. dicit ipſe: ꝙ illa arboꝛ eſt magiſtralis: ꝛ ꝙ Jo. q fuit magiſter arboꝛis, fuit i hoc defectuoſus, ꝛ in multis alijs. Tu dic ꝙ materia ex qua actio ꝓducitur ſemper

ſemper eſt cõſideranda. Aut eſt enim p ſe ſufficiens ad actionẽ pro-
ducendã ſm natura cõtractus: ⁊ oꝛit actio illius nominis. Aut nõ
eſt ſufficiẽs per ſe, ſicut eſt in chirographo, vbi non procedit mate-
ria naturalis. ⁊ tũc lex deſcribit iſtaȝ actionẽ ſm nomẽ legis dãtis,
nõ ſm natura cõtractus, de cuius potẽtia nõ põt egredi hec formu
la, q̃ appellatur actio. ⁊ ideo doc. opi. vera. nõ nego tñ ecõtra, qñ cõ-
tradictio ex. l. cũ alia actione cõcurrit ex diuerſo capite: vt. ff. de act.
6 ⁊ obli. l. quoties. ¶ † Modo ſequit̃ videre de ꝯtu emphyteutico:
q̃ actio oꝛit̃ ex eo. dicũt q̃dã q̃ oꝛit̃ ꝯdictio ex. l. dicit Bar. ꝙ hoc eſt
falſuȝ, cũ ibi ſit obligatio natiua, ſicut in cõtractu locatiõis. ꝯdictio
aũt ex. l. reqrit obligationẽ datiuã: vt. ff. eo. l. j. vñ dt ipe ꝙ cõpetit a-
ctio, q̃ vocat̃ actio emphyteuſis: ſicut dicimꝰ actio emptiõis, ⁊ vẽdi
tiõis. ⁊ ſi tu dicis nõ reperit̃ in arboꝛe: vt. ſ. in arboꝛe. rñ. vt. ſ. Pet.
dicit ꝙ oꝛit̃ actio p̃ſcri. ver. cui Bar. reſiſtit, eo ꝙ actio p̃ſcri. ver. nõ
oꝛit̃ ex cõtractu nominato. ¶ Tu dic ꝙ q̃dã ſunt contractus nomi-
nati, qui denominant ſibi actionẽ: ⁊ tũc eſt verũ, q̃ non oꝛitur actio
p̃ſcrip. verb. quidam ſunt qui nõ denominãt ſibi actionẽ: ⁊ ex tali
contractu oꝛitur actio in factũ preſcri. ver. qꝛ vbi caremus nomine
actionis ſpecialis, ad generale recurrimus in factũ: vt. ff. de p̃ſcript.
7 verb. l. quoties. ¶ † Quero, q̃d in cõtractu feudali. iſte ꝯtractus ma
gis accedit beneficio quã cõtractui. ⁊ ideo hȝ naturã ab aliꝭ cõtra-
ctibus ſeparatã, ⁊ ideo licet in ꝯtractu emphyteutico requirat̃ ſcri
ptura: tamẽ in ꝯtractu feudali ſufficiũt teſtes pares curie. i. ꝯuaſal-
li eiuſdẽ domini, vt pȝ in vſib. feu. ¶ Dicit Bar. ꝙ in iſto cõtractu,
q̃ eſt cõtractꝰ nominatꝰ, oꝛit̃ pꝛopꝛij nominis actio, ſcilicet nomine
feudi. Sed preter eũ dicimus ꝙ oꝛit̃ condictio ex moꝛibꝰ, ⁊ hoc ve-
rius: qꝛ cũ magis accedit bñficio q̃ cõtractui: nõ eſt ꝓpꝛie ⁊ abſolu-
te cõtractus: ſȝ ſuum eſſe trahit a moꝛibꝰ: vt in. c. Obertꝰ. de feu. co-
gni. Nõ obſt. ratio Bart. de obl. natiua. nã qñ naſcitur ex moꝛibus,
vel ex legis auxilio, nil repugnat dari cõdictionẽ ex lege, vel cõdi. ex
moꝛibus. ff. de act. ⁊ obl. l. obligamur. §. lege. Bene tamẽ fateoꝛ ꝙ in
pluribus cõdictio ex. l. nõ hȝ producentẽ materiã, de cuius materia
ordinata ⁊ mera potẽtia poſſit egredi formula, quam veteres actio
nẽ vocabãt. habẽt eñ ſuũ eſſe ex varijs figuris cauſarũ, ⁊ eſt innomi
nata actio. ⁊ dicit̃ ex. l. nouis. ex clauſula generali, ſi qua cauſa vide-
bitur actionis dãde: vt. ff. de ac. ⁊ obli. l. j. quã cõdi. ex. l. licet tex. in. d.
§. lege. ponat ſub duplici virtute legis. ſ. preceptiua ⁊ ꝓhibitoꝛia: ta-
mẽ ſub prohibitiua includitur etiam punitiua: nihilominus etiã ex
permiſſiua, ſi ſit arctatiua alterius. i. qꝛ in perſona punit̃, ⁊ altera ex
hoc arctatur: vt ſi lex permittat mihi in tuo fodere, vel piſcari, que
per indirectum prohibet, ne tu me impedias: vt. l. venditoꝛ. §. ſi con-
ſtat. ff. cõ. p̃e. hãc condictionẽ procedere poſſe patet ex predictis. de
actione aũt in factũ generali, que nõ oꝛitur ex varijs figuris cauſarũ:
ſed ex quibuſdam, ſcilicet ex ſapientibus contractum, ⁊ quandoque
delictũ. dicã. ĵ. de re. permu. l. ex placito. vbi per Pet. ⁊ Cyn. Bald.

1 ☞ Fiſcus, quare dicatur eſſe priuilegiatus:
2 Debitoꝛ fugitiuus poteſt capi ante diem.

¶ Lex pꝛima.

LIcet ante. ¶ Fiſcꝰ debitorẽ debitoꝛis
ſui ex cã pꝛincipali preceden
te diſcuſſione ſolenni exigit ante diem. h. d. ⁊ iſto ca
ſu habet locum cõdictio ex. l. quia inter priuatum ⁊
fiſcum nullus preceſſit contractus: ſed beneficio le-
gis agit ex eius diſpoſitiõe. ⁊ eſt valde notabile, ꝙ
iſti emptoꝛes gabella rũ pro neceſſitate reipublice, poſſint exigi an-
te tempus, dimiſſo tamen eis medij temporis interuſurio. dicit gl.
no. et tota die propter repentinas neceſſitates publicas hoc fieri vi
demus: ⁊ non eſt iniuſtum. quod tene menti. ¶ Cõpererit. nõ dicit
quod ſuper diſcuſſione ſit neceſſaria nuntiatio, vnde videtur ſuffice
re ſola pꝛobatio, q̃ dic vt dicã. ĵ. ad treb. l. pe. debita id eſt, debitam
1 pecuniã tibi. hic facias punctum. ¶ Repreſentet. ſ. fiſcus. ¶ † No.
hic rationem quare fiſcus eſt priuilegiatus. hoc enim cõtingit pro-
pter publicas neceſſitates, quas fiſcalẽ burſam ſuppoꝛtare opoꝛtet
pro bono publico. q̃ tene menti. ¶ Opponi. quod non poſſit agi
ante diem, imo duplicentur inducie: vt inſtitu. de exceptio. §. tẽpora
les. ⁊. l. ſi pecuniam. ff. ſi cert. peta. ⁊. l. Non ſolũ noſtrum. §. tale. de li.
le. ⁊ duplicatur totũ reſiduum tempoꝛis. ff. de penis. l. aut dãnum.
§. ſi quis. Solut. hic ſpeciale propter publicã neceſſitatem, que ſem
per videtur fiſcum vrgere: qꝛ ſemper eſt in ſumptu. ¶ Secũdo opp.
quod de hoc nõ cognoſcat preſes, cũ ſit cauſa inter fiſcum ⁊ priua-
tum. dicit gl. ꝙ cognoſcit preſes vna cum ꝓcuratoꝛe ceſaris. vel dic
ꝙ preſes cognoſcit attẽta iuriſdictiõe que vertitur inter debitoꝛem
⁊ debitoꝛem debitoꝛis, qui ſunt ambo priuati: ſȝ attẽta iuriſdictiõe
que vertitur inter fiſcũ ⁊ priuatum, etiã procu. fiſci poteſt cognoſce-
re, ⁊ vterqȝ ſolus per ſe. q̃ no. ¶ Tertio op. ꝙ. l. iſta ſit impertinẽs
ad titulum, nam contra fiſcales debitoꝛes procedit executiue. l. miſ-
ſi opinatoꝛes. ĵ. de exac. tri. li. x. Sol. iſtud verũ quo ad immediatum
debitoꝛem fiſci, ſed quo ad debitorẽ debitoꝛis, requirit̃ oꝛdinarius

proceſſus propoſita cõdictiõe ex. l. vt hic. quod a
not. vel iſtud de executione, intelligitur de de-
bito liquido per cõfeſſionem: vel in eo, in quo
non cadit pꝛobatio negationis: vt in tributis:
vt in authen. de man. pꝛincip. §. coges. ¶ Vlti
mo op. ꝙ hec lex contineat iniquitatem: quia
aufert commodum medij tempoꝛis debitoꝛi:
vt. l. ſi mandauero tibi vt pꝛo me in diẽ fideiu-
beas. ff. man. Sol. hec lex intelligitur deducto
interuſurio medij tempoꝛis, ſicut in dote. ff. ſo.
2 ma. l. ſi conſtãte. §. quoties. ¶ † Vltimo ſcias,
ꝙ omnis debitoꝛ fugitiuus poteſt capi etiam
ante diem: vt. ff. de pig. l. queſitum.

1 ☞ Creditoꝛ, cui eſt ſatiſfactũ, tenetur redde-
re chirographum debitoꝛi.
2 Editio, quot modis poteſt accipi: 3.
4 Debitoꝛ an poſſit petere fieri ſibi plura in- b
ſtrumenta de quittatione:
5 Inſtrumentum cuius ſit.

¶ Lex ſecunda.

DIſſolute. ¶ Creditoꝛ cui
eſt ſatiſfactuȝ,
tenetur reddere chirographũ de-
bitoꝛi. h. d. ⁊ idẽ ſi nõ eſt ſatiſfactũ,
ex eo qꝛ debitoꝛ no incidit in obligationẽ cum
effectu, nam paria ſunt obligationem eſſe reſo
lutã, ⁊ nõ foꝛe productã: vt. ĵ. eo. l. fi. q̃ eſt no.
⁊ ſic habes duo pꝛincipia cõdictionis ſine cã.
ſ. reſolutã actionẽ, ⁊ nõ natã cũ effectu. ¶ Re
tẽtum, apud creditoꝛẽ. Inefficax. nã licet obli
gatio ſit nulla, tamẽ inſtrũm non eſt nullum: qꝛ
adhuc per ipſuȝ debitũ pꝛobatur p̃ceſſiſſe: vt
in. l. fullo, vel ſarcinatoꝛ. ff. de fur. ⁊ not. in auf.
de inſtr. cau. ⁊ fide. §. ſi vero nullus. in gl. quaſi
dicat in fi. Reddi. ſ. debitoꝛi quondã, nunc aũt
1 liberato. ¶ † Op. ꝙ nõ debeat reddi: qꝛ nõ eſt
permiſſum: vt. ff. de ver. ob. l. quicqd aſtringen
de. Sol. interdũ agitur ex pꝛomiſſo: ⁊ tũc non
poteſt agi, niſi ſit ꝓmiſſum, vt ibi, interdũ agi
tur ex reſolutione ꝓmiſſionis: ⁊ tunc põt agi,
vt hic. ¶ Secũdo op. nã lege cauet̃ ꝙ ad fun-
dandam intentionem agentis nõ fit editio: vt
ſ. de eden. l. fi. ſed hic fit aditio ad fundãdã in-
tentionem agentis: qꝛ hic nõ agit̃ condictiõe
ſine cauſa: ergo male. Sol. aut aditio fit ad de-
clarationẽ actiõis: ⁊ tũc fit edito, vt hic. aut ad
a declarationẽ obli. ⁊ tũc ſecus[a] vt ibi. Bart. di-
cit ꝙ petit̃ hic editio p actoꝛẽ ceſaris, vel dic
ꝙ preſes cognoſcit attẽta iuriſdictiõe, que ver
titur inter debitoꝛẽ ⁊ debitoꝛẽ debitoꝛis, qui
habetur loco rei: ſecꝰ ſi eſſet actoꝛ ſimpliciter.
2 ¶ † Tu adde, ꝙ editio quedã eſt, q̃ venit offi-
cio iudicis ex edictali equitate p̃toꝛis. ⁊ de iſta
loquitur lex contraria, in qua ſunt op. qꝛ quidã
dicunt, ꝙ nec ex parte actoꝛis, nec ex parte rei
fit editio inſtrumentoꝛũ: niſi ſit pꝛoducta, vel
allegata. Tũc enim qñ allegatur quis eſt vſu-
rus: ergo ſunt edẽda: vt. ff. de eden. l. j. §. edẽda.
Alij ꝙ iſta editio fit vbicunqȝ equitas mouet
iudicẽ. Ideo dicũt, ꝙ reꝰ non tenet̃ actoꝛi ede c
re ad intentionẽ ſuam fundandam: qꝛ equitas
nõ debet mouere iudicẽ: cũ nil eſt pꝛobatũ. nõ
enim cauſa cognita debeat fieri p̃ceptũ ſuper
edendo: ergo debet eſſe iudici aliquid pꝛoba-
tũ. ⁊ ideo dicunt quod ad replicationẽ fit edi-
tio: qꝛ ibi eſt aliquid pꝛobatum, ſcilicet actio
reo, aut ideo fit editio quia equitas generalis
debet mouere iudicem, ne fiat illicite extoꝛſio
nes. ⁊ poteſt hoc ſupplere. vt in. l. illicitas. in
pꝛinci. ff. de off. pꝛeſid. Sũt eñ quidam contra
quos debet videri equũ iudici ꝙ edãt, vt ſunt
b vſurarij[b] pꝛopter ſuam impꝛobitatem: vt in. c.
j. de vſur. in cle. ¶ Idẽ ergo in ſimilibus, vt in
cauponibꝰ ⁊ nautis ſtabularijs ⁊ in publica-
c nis, quoꝛũ eſt impꝛobũ[c] genus: qꝛ eadẽ eſt rõ.
Dixit de editione: modo interdũ agit̃ de tra-
ditiõe. ⁊ hoc p̃cedit ex vi obliga. tacite nate. vt
ff. de act. emp. l. Titiꝰ. ⁊. ĵ. ad. l. fal. l. ſi pꝛedio-

¶ Tunc ſecus
ſ. ro. q̃ licet reus
non teneatur ede
re inſtrumẽta ad
fundandam intẽ
tionem actoꝛis,
tamen quãdo oꝛ-
dinat̃ ad liberan-
dum, tenetur. vi-
de Bald. in. l. fin.
ſ. de eden. And.
Barba.
☞ Adde q̃ no.
in apoſt. ad iſtuȝ.
in. l. fi. num. 8. ⁊ in
ver. coadiuuãdũ.
ſ. de edẽ. Celſus.
¶ Vſurarij tenẽ
tur edere inſtru-
mẽta ad fundãdã
intentionẽ agen-
tis. Moderni du
bitant de hoc di
cto in. l. quãte. ff.
de publicanis. vl
niſi ſit artifex, et
occaſione artis li
brũ cõpoſuit: vt
l. Titiꝰ. ff. de act.
emp. vide Ange.
in. l. j. de eden. vi-
de eũ, qui notan-
ter loquitur. Et
vide tex. in. c. acce
dẽs. vt li. nõ cõte.
ad fi. vbi pars co
gitur edere ſentẽ
tiam nullã vt caſ-
ſetur: ne in futu-
rũ eſſet damnoſa:
facit. l. fi. ſ. ad ex-
hi. ⁊. c. cũ dilecta.
de confir. vti. vel
inuti. vbi pꝛiuile-
gium renouatuȝ
mandatur coꝛru-
pi poſtq̃ ſit inu-
tile penes haben
teȝ. And. Barb.
☞ Adde omni-
no Bar. Soꝫi. in
ſuo tract. fal. reg.
cxij. fal. xij. ⁊ iſtuȝ
in. l. j. num. 3. ⁊ ibi
poſui in apoſt. ad
ipſum in verſi. ad
replicationẽ fun
dandã. ſ. de edẽ.
q̃ facit ad apoſ.
p̃cedẽtẽ. Celſus.
¶ Impꝛobũ. Vi
de. l. j. §. j. ibi cum
nec nunc quidem
abſtineãt. ff. nau.
cau. ſta. ⁊. l. quan-
te. in pꝛinci. ff. de
publicanis. Et
an iſta extẽſio fie
ri poſſit, recurre
ad not per Bar.
in. l. ſi conſtante.
in. ir. q. j. partis. ⁊
ibi glo. ff. ſol. ma.
facit. l. ij. §. exerci-
tium. cum ibi no.
per Barto. ff. de
infa. ⁊. l. cetera. §.
ſȝ ⁊ ſi. ⁊ ibi Imol.
ff. de lega. j. ⁊ q̃d

ſi deſiſt eſſe talis. vide Barto. in l. pretoꝛ. §. ſed ſi dominus. ff. de edẽ. ⁊ ibi Angelus, ⁊ vide Roma. in dicta. l. quante. qui ſequitur Baldum hic.

a ℭ Inſtrumentoꝛum. No. de iuramento. ⁊ no. Barto. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. hic alleg. ⁊ quare iſto caſu ſufficiat iuramentũ, poteſt eſſe ratio: quia agitur de modico preiudicio. l. theſaurꝰ. 3 ad exhib. ff. ⁊ no. a Bal. in l. fin. in fi. ſ. de eden. ⁊ vide Bal. in rubꝛ. ſ. de fi. inſtru. ⁊ Cy. et 4 Bal. in l. fina. ad b fi. ⁊ quod ibi dixi poſt Barto. eod. 5 tit. ⁊ facit ad no. per Bart. in l. ij. §. quod diximus. ff. ſi quis cau. c

b ℭ Utrum quis. An autem notarius teneaẗ red- d dere creditoꝛi inſtrumentum liberatiõis. vid Barto. in l. inſtrumenta. in fi. ſ. de fidei- 1 cõ. ſed quid ſi teſtatoꝛ debitoꝛi li- 3 beratiõnẽ legat: an teneatur he- 4 res inſtrumẽtum debiti dare legatario: Bald. in d. l. inſtrumenta. tenet ꝙ ſic.

c ℭ Redemit, Ad de Bart. in l. i. §. editio. ff. de edẽ.

d ℭ Furtum. Adde Bald. in l. qui accuſare. ſ. d edẽ. 1

e ℭ Implenerat. Vide Bald. in l. prima. ſ. de edẽ. ⁊ Ant. de but. in c. j. extra de proba.

f ℭ Dicit glo. Tene menti iſtã glo. qđ notarius non 2 debet apponere menti partiũ, ſed tãtum de quo eſt rogatus, ⁊ verba contrahentium. facit qđ tenet Inn. in c. fraternitatis. de her. qđ notariꝰ in inſtrũo, ⁊ teſtis in dicto, nõ debet dicere niſi illud qđ in veritate nouerit, ⁊ audierit. ⁊ Bal. in l. cũ precibus. C. de proba. ⁊ in rub. ſ. de fid. inſtru. dicit qđ notarius ſuã imbꝛeuiaturã circa ſubſtantiã negotij extendere nõ põt, ſed ſolũ ꝙ intellexit a partibus, dũmodo nõ expꝛimat aliud ꝙ viderit, vel audierit a contrahẽtibus. glo. in auẗ. de tabellio. dicit qđ oĩa que ponit in protocollo, in prima ſcriptura debet audire vel videre. ⁊ in l. cõtractus. ſ. de fi. inſtr. dicit quod inſtrumentũ ⁊ cõtractus non recipiunt ſupplementum facti. alle. no. in c. cũ. p. de fi. inſtr. in nouel. ⁊ dicit ibi quod imbꝛeuiatura eſt a notario ſemper habẽda ſalua veritate ſubſtantie, ⁊ veritas videtur cõſtare ex pꝛima ſcriptura, ex qua probatur negatiua, ſcilicet nil aliud factum inter partes, quam ſit ſcriptum in dicta abbꝛeuiatura. facit gloſſ. xc. diſt. c. vt veteram. Barto. in l. Sempꝛonius. de legatis ſecundo. ⁊ vide Bald. in l. contractus. ſ. de fide inſtrumen. ⁊ in rubꝛi. ſ. de reuoc. his que in fraucre. ali. ſunt. ⁊ vide quod dicit Bal. in l. pactũ. C. de rei vẽ. ⁊ in repe. l. ij. C. de reſcin. vendi. vbi dicit, ſi notarius qui dicit ex certa ſcientia ⁊c. preſumitur quod ita ſit. vide ibi. ⁊ Joan. andr. in additio. Specu. in titu. de teſte. refert dominus Ant. ⁊ Joã de imo in capit. pꝛimo. de ſpn. quod ſi notarius dicit, quod due partes vniuerſit. vel maioꝛ, fuerit preſens, ſtatur dicto notarij per no. in l. j. C. de vſu. ſ vide que dicit Bal. in l. j. ff. de mag. conue. que pondera bene. And. Barb.

g ℭ Notabis. No. hãc gl. facit ad hoc dictũ Bar. i. l. mutus. de acqui.

rum. ⁊ iſta non eſt noſtre legis materia.
3 ℭ † Eſt ergo tertium, ſcilicet reſtitutio inſtrumentoꝛũ: a ⁊ iſta ſit ex vi reſolutiõis obl. vt hic eſt, ſi non habet creditoꝛ inſtrumentum, iuret ſe non habere: ⁊ faciat inſtrumẽtũ quittatiõis: vt. ff. de lega. j. l. huiuſmodi. §. ſi ita. ⁊ ibi eſt tex. no.
4 ℭ † Extra queritur, vtrum quis b poſſit petere ſibi fieri plura inſtrumenta de refutatiõe: ⁊ dic ꝙ non, niſi alterum ſit amiſſum: vt legi. ⁊ no. ſ. de diſcu. l. nec caſu. li. x.
5 ℭ † Quero, cuius eſt inſtrumentum: ⁊ reſponde apud notarium eſt pꝛopꝛietas, licet ſit partiũ vtilitate: vt ff. de eden. l. pꝛetoꝛ. §. j. poſtquam autẽ eſt reſtitutũ parti: eſt illius partis que redemit c inſtrumẽtũ. ita dicit gl. no. hic ex quo dicit, ꝙ ſequiẗ qđ licet nolit redimere, ⁊ occultet iſtud inſtrm redẽptũ, ꝙ nõ ꝓpterea cõtrahit furtum d: quia non contingit furtũ in re pꝛopꝛia. vt. ff. de condi. ob cau. l. pe. aliter punitur pꝛopter cõtumaciam, qđ tene mẽti. facit. l. ij. in pꝛin. ff. de iu. fiſ. ⁊. ſ. de fi. inſtru. l. fi.

1 ☞ Male fidei poſſeſſoꝛ, an faciat furtum conſumendo fructus perceptos: 2.
3 Impꝛobioꝛ fure eſt qui a fure vł inuaſoꝛe ſciẽter emit.
4 Poſſidere ⁊ ꝑcipere fructꝰ, an ſit ius vł factũ:

ℭ Lex tertia.

MAla fide. ℭ Male fidei poſſeſſoꝛ fructus ꝑcipiẽdo nõ facit furtũ, ſ; cõſumẽdo facit furtũ, ⁊ teneẗ furti. h. d. Ratio quare non facit furtũ de percipiẽdo eſt, q: cũ non teneatur de percipiẽdis, eſt aſtrictꝰ percipere, ⁊ facit hoc de ꝓcepto legis. Cõſumere autẽ nõ aſtringiẗ, imo vetaẗ: q: ſtatim debuit dño reſtituere perceptos. facit qđ not. ff. de pe. he. l. etiã. §. fi. vbi videas.
1 ℭ † Renoco ergo in dubiũ, vtrũ male fidei poſſeſſoꝛ faciat furtum conſumẽdo fructus perceptos. ⁊ vẗ ꝙ ſic: vt hic, ⁊. ff. de ꝯdi. inde. l. ſi vꝛbana. ff. de fur. l. ſi qs vxoꝛi. §. eũ creditoꝛẽ. In cõtrariũ, q: ſi habet titulũ, excuſaẗ, vt nõ teneatur de percipiendis: q: quo ad eũ eſſet pena: vt. ſ. de rei vẽd. l. ſi fundꝰ. ergo multo magis excuſaẗ a pena furti, ⁊ maxime a pena criminali.
2 ℭ † Itẽ q: credũt ita ꝯmuniter homines, ⁊ vulgus: ergo ſaltẽ per erroꝛẽ excuſaẗ. ar. in l. j. de ſup. leg. ⁊ qđ no. de pe. he. l. ſed ⁊ ſi lege. §. ſcire. Sol. diſtigue qđ triplex eſt male fidei poſſeſſoꝛ, ſcilicet impꝛobus, impꝛobioꝛ, impꝛobiſſimꝰ. Impꝛobus eſt q habet titulũ ⁊ poſſeſſionem ab authoꝛe poſſeſſoꝛe bone fidei. gl. ipſa non tenet: ſed tu teneas. ibi tota pꝛouincia. ipſe tamẽ emptoꝛ eſt male fidei: q: ſcit rẽ nõ eſſe venditoꝛis. hic pꝛopter titulũ excuſatur a percipiendis: ergo
3 a furto, nã ſi eſſet fur, teneretur de percipiẽdis. ℭ † Impꝛobioꝛ eſt, q a fure vel inuaſoꝛe emit ſciẽter, vt. ff. de alie. iud. l. Item ſi res. ⁊ de cõtrahen. emp. l. ſi in empt. §. Itẽ ſi emptoꝛ. iſte habet quendã poſſidẽdi coloꝛẽ, tamẽ in veritate eſt pꝛedo: ⁊ facit furtũ cõſumpta re, vt hic. Quidã eſt impꝛobiſſimus ſine vllo poſſidẽdi coloꝛe, vt ipſe pꝛincipalis, fur, inuaſoꝛ, colonus, poſſeſſiõis interuerſoꝛ, creditoꝛ, poſtq̃ eſt ei ſatiſfactum, nã ⁊ interuerſoꝛ cũ ante debitoꝛ poſſideat quo ad qd ſed interuerſa poſſeſſione nõ poſſidet vllo modo: vt plene not. ff. qui ſatiſ. cog. l. ſciẽdũ. §. creditoꝛ. ⁊ hec eſt ratio. d. l. ſi qs vxoꝛi. §. eũ. Quidam eſt falſus creditoꝛ ab initio: vt habens falſum inſtrumentum, q: fructus conſumendo facit furtũ: quod eſt notabile, ſed vulgares hoc non credũt, tamen ita eſt verum, ⁊ debent credere, ⁊ non
4 excuſatur erroꝛ q: eſt in iure ſeu ratione naturali. ℭ † Quero, vtrũ poſſidere ⁊ percipere fructus, ſit ius, an factũ: gl. dicit quod poſſidere bona vel mala fide eſt iuris: ſed fructus ꝑcipere eſt facti: ergo teſtis nõ eſt interrogandus de bona vel mala fide, ſed de facto tantũ. ℭ Itẽ vbicũq; ſit poſitio de bona vel mala fide, nõ dz reſpõderi tanquã poſitio ſit iuris: ſecus ſi ſit poſitio de poſſeſſiõe ſimpliciter. vt. l. ſtip. iſta. §. hec quoq;. de ver. ob. vbi de hoc. ꝙ eſt no. ⁊ mẽti tenẽdũ.

1 ☞ Creditoꝛ ſi recolligit inſtrumẽtũ debiti ſuis expẽſis, quid iuris:
2 Notarius conficiendo inſtrumentum de mutuo: ſi videt quod non interuenit numeratio, an debeat ſcribere talis confeſſus fuit ſpe future numerationis:

ℭ Lex quarta.

SI non eſt. ℭ Hanc ſummaui in l. diſſolute. ſ. eo. caſus aũt patet. Si pecunia nõ eſt numerata debitoꝛi, debet ei creditoꝛ reddere inſtrũ. h. d.
1 ℭ † Quero, ſi creditoꝛ recolligit illud inſtrumentum ſuis expenſis, vtrũ debeant ſibi refundi: reſpondeo non in caſu huius legis, q: creditoꝛ non debuit recolligere inſtrumentũ, ex quo nõ numerauit. ſecus puto in caſu. d. l. diſſolute. quia ibi creditoꝛ impleuerat e ex parte ſua, cum ab initio eſſet obligatio contracta: ⁊ merito debuit recolligere inſtrumẽtum, nec debuit aduerſariũ pꝛopꝛijs expenſis inſtruere. argu. l. pꝛetoꝛ. in fi. ff. de edẽ. ⁊ no. ſ. de vſur. l. cos. in pꝛin. ⁊ per Gui. in l. edita. ſ. de eden.
2 ℭ † Secũdo quero, notariꝰ videt ꝙ non interuenit numeratio, vtrum debeat ſcribere in inſtrumento talis fuit talia confeſſus ſpe future numeratiõis: dicit gl. f hic no. qđ nõ: q: notarius nõ debet ſcribere in inſtrumento ſpẽ partium, ſed ſolũmodo id de quo eſt rogatus, non enim pertinet ad eũ ponere mentẽ, ſed verba contrahentium in ſua ſcriptura, ſecundum g nobiliſſimam hanc glo. quam perpetuo notabis. g

ℭ De actionibus ⁊ obligationibus. Rubrica.

ℭ Continua iſtam rubꝛicam, vt in gloſſa.

1 ☞ Ceſſio actionũ, quomodo, quibus caſibus fiat, aut non fiat. a nu. 1. vſq; ad nu. 9.
10 Exercitium directarũ actionum: an tacite mãdatũ videatur eo ipſo quod facta eſt ceſſio:
11 Mandatũ in rem ſuam, an poſſit expꝛeſſe reuocari per mandatarium
12 Et an reuocetur tacite per moꝛtem mandantis:
13 Pꝛocuratoꝛ in rem ſuam, an teneatur facere fidẽ de mandato ante litem conteſtatam:
14 Statuto cauetur quod nõ teneat proceſſus pꝛocuratoꝛis niſi pꝛoducto mandato, an intelligatur de pꝛocuratoꝛe in rem ſuam:
15 Actio directa ⁊ vtilis, an ſint idem in ſubſtantia:
16 Et an differant ſpecie:
17 Actio vtilis, an ſit natiua, vel datiua:
18 Actus inducens ceſſionem quis ſit:
19 Jura directa creditoꝛis, an ſint eliſa poſt ceſſionem:
20 Soluens cedenti, an poſt iura ceſſa liberetur: 21.
22 Ceſſio, que ſit debitoꝛi, quid operetur:
23 Ceſſionarius an debeat ſe dicere creditoꝛẽ, ⁊ ſi hoc dicat an libellus ſit ineptus.

ℭ Lex pꝛima.

DAta. ℭ Iſta eſt ſolẽnis, ⁊ diuidiẗ in duas partes, in pꝛima factũ pꝛoponitur: in ſecunda reſultans queſtio ſoluitur. ſecunda ibi: que ſi ita. hoc intendit in ſumma ſecundũ communem lecturam. Directe actiones pꝛocuratoꝛi in rem ſuã mandate, mandatoꝛe moꝛtuo abſq; herede, iuris articulo in